

Аналітичне дослідження нормативно-правових актів, якими впроваджені електронні аукціони та системи для доступу до обмеженого спільного ресурсу, щодо їх фактичного впровадження та функціональних можливостей, зокрема, у сфері доступу до природних ресурсів

Впровадження електронних аукціонів та систем для доступу до обмеженого спільного ресурсу передбачено такими законодавчими актами:

Кодекс України про надра;

Земельний кодекс України;

Закони України:

«Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів»;

«Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»;

«Про товарні біржі»;

«Про публічні закупівлі» тощо.

Надра

Процедура продажу на електронному аукціоні дозволів на користування надрами у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони регулюється Кодексом України про надра, Порядком проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23.09.2020 № 993.

Відповідно до статті 16 Кодексу України про надра спеціальний дозвіл на користування надрами надається за результатами аукціону (електронних торгів), а за наявності підстав, визначених частиною першою статті 16-2 цього Кодексу, - без проведення аукціону (електронних торгів).

Аукціон (електронні торги) щодо продажу спеціального дозволу на користування надрами проводиться шляхом електронних торгів, що здійснюються за допомогою дворівневої автоматизованої інформаційно-комунікаційної системи, яка забезпечує можливість створення, розміщення, оприлюднення та обміну інформацією і документами в електронній формі, які необхідні для проведення аукціону (електронних торгів), запобігання корупційним правопорушенням, та складається з бази даних системи аукціонів (електронних торгів) з продажу спеціальних дозволів на користування надрами та електронних майданчиків, які взаємодіють через інтерфейс програмування додатків, що надається як код з відкритим доступом та визначає функціональність системи. Порядок проведення аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Спеціальний дозвіл на користування надрами за результатами аукціону (електронних торгів) надається відповідним дозвільним органом у порядку, визначеному цим Кодексом, переможцю аукціону (електронних торгів), який має право бути користувачем надр відповідно до частин першої - шостої статті 13 цього Кодексу.

Спеціальний дозвіл на користування надрами надається переможцю аукціону (електронних торгів) за його зверненням.

У разі якщо переможець аукціону (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами або переможець конкурсу на укладення угоди про розподіл продукції не має права бути користувачем надр відповідно до частин третьої - шостої статті 13 цього Кодексу, відповідний аукціон (електронні торги) або конкурс вважається таким, що не відбувся.

Таким чином, перемога на аукціоні не завжди є підставою для отримання суб'єктом господарювання надр у користування.

Для ініціювання продажу спеціального дозволу на користування надрами на аукціоні (електронних торгах) заявник подає до відповідного дозвільного органу заяву та додаткові матеріали, що включають оглядову карту, ситуаційний план, каталог географічних координат кутових точок, програму робіт, а якщо ділянка надр вже підготовлена для виставлення на аукціон (електронні торги) та інформація про неї розміщена на офіційному веб-сайті дозвільного органу - лише заяву із зазначенням назви такої ділянки.

Відповідно до статті 16-3 Кодексу України про надра рішення про оголошення аукціону (електронних торгів) щодо надання спеціального дозволу на користування надрами приймається відповідним дозвільним органом протягом 25 робочих днів з дня отримання заяви разом з документами без урахування строків, визначених частинами одинадцятою і тринадцятою статті 16 цього Кодексу щодо погодження ділянок надр, які пропонуються для виставлення на аукціон (електронні торги) з метою геологічного вивчення, у тому числі дослідно-промислової розробки, корисних копалин з подальшим видобуванням корисних копалин (промислової розробки родовищ).

Рішення про надання відповідним дозвільним органом спеціального дозволу на користування надрами за результатами аукціону (електронних торгів) приймається у порядку та у строки, встановлені порядком проведення аукціонів (електронних торгів) з продажу спеціального дозволу на користування надрами, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Рішення про надання або відмову у наданні спеціального дозволу на користування надрами без проведення аукціону (електронних торгів), про продовження строку дії, внесення змін до спеціального дозволу на користування надрами приймається відповідним дозвільним органом протягом 25 робочих днів з дня отримання заяви разом з документами.

Відповідно до статті 34 Кодексу України про надра початкова ціна продажу на аукціоні (електронних торгах) спеціального дозволу на користування надрами визначається відповідно до методики, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Порядком проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23.09.2020 № 993, встановлено, зокрема, що:

переможцем вважається учасник, що подав найвищу цінову пропозицію за лот, у разі, коли ним зроблений щонайменше один крок аукціону, у випадках, передбачених пунктом 31 цього Порядку, - учасник з наступною за величиною ціною пропозицією за умови, що ним зроблений щонайменше один крок аукціону, а у разі однакових цінових пропозицій - учасник, що подав її раніше;

протокол аукціону формується системою електронних торгів з продажу дозволів в день закінчення аукціону та не пізніше ніж протягом наступного робочого дня розміщується в такій системі;

протокол аукціону підписується протягом шести робочих днів після завершення аукціону переможцем, організатором та/або оператором, через якого переможець аукціону набув право на участь в аукціоні. Протокол надсилається організатором (оператором) Держгеонадрам для підписання та опублікування в системі електронних торгів з продажу дозволів не пізніше ніж протягом трьох робочих днів з дня його отримання;

переможець на підставі підписаного протоколу аукціону звертається до Держгеонадр з пропозицією щодо укладення договору купівлі-продажу дозволу або договору купівлі-продажу дозволу з відкладальною обставиною за результатами проведення аукціону. Такий договір укладається між Держгеонадрами та переможцем не пізніше ніж через 20 робочих днів з дня, що настає за днем формування протоколу електронного аукціону та опубліковується Держгеонадрами у системі

Договір купівлі-продажу дозволу з відкладальною обставиною - договір, який укладається між Держгеонадрами та переможцем аукціону в разі визначення переможцем аукціону іноземної юридичної особи, яка на момент підписання протоколу аукціону не має зареєстрованого в Україні представництва.

У разі перемоги на аукціоні іноземної юридичної особи, яка на момент підписання протоколу аукціону не має зареєстрованого в Україні представництва, така іноземна юридична особа зобов'язана зареєструвати власне представництво на території України протягом чотирьох місяців з дати підписання договору купівлі-продажу дозволу з відкладальною обставиною.

Аукціон вважається таким, що не відбувся, у разі:

відсутності учасників;

коли до завершення строку прийняття заявок для участі в аукціоні подано менш як дві заявки, крім випадків, передбачених пунктом 20 цього Порядку;

коли за результатами аукціону жоден учасник не зробив крок аукціону;

коли до завершення аукціону не надійшла жодна цінова пропозиція, а також у випадках, передбачених пунктом 30 цього Порядку, з дотриманням положень, визначених пунктом 31 цього Порядку.

Водні та рибні ресурси

Відповідно до статті 30 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» право на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) у межах розподілених квот добування (вилову) реалізується на аукціоні, що проводиться в електронній формі.

Порядок проведення аукціону з продажу права на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), розмір, порядок та строки сплати, повернення гарантійних, реєстраційних внесків, плати за участь в аукціоні (винагороди оператора), визначення переможця за результатами аукціону та результатів проведення аукціону, а також форми типового договору на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) та типового договору на право здійснення дослідного вилову у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Аукціони з продажу права на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) проводяться в електронній торговій системі, адміністратором якої є суб'єкт господарювання державного сектору економіки, визначений Кабінетом Міністрів України.

На виконання вимог Закону розробляються відповідні проекти актів Кабінету Міністрів України.

У той же час, наразі діє постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання проведення аукціонів з продажу права на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) шляхом електронних торгів, затвердження типового договору на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), внесення змін до деяких

постанов Кабінету Міністрів України та визнання такими, що втратили чинність, постанов Кабінету Міністрів України” від 30 грудня 2022 р. № 1479, що прийнята з метою запровадження прозорого механізму реалізації права на спеціальне використання водних біоресурсів, створення рівних умов економічної конкуренції для суб’єктів рибного господарства. Цією постановою запроваджено експериментальний проект з проведення аукціонів з продажу права на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об’єктах (їх частинах) шляхом електронних торгів та зокрема змінено підходи до розподілу лімітів спеціального використання водних біоресурсів, прогнозів допустимого вилову та не лімітованого ресурсу.

Відповідно до норм Порядку:

переможцем вважається учасник, який подав найвищу цінову пропозицію за виставлений лот, у разі відмови такого учасника від підписання протоколу за результатами проведення аукціону або договору за результатами його проведення - учасник з наступною за величиною ціною пропозицією, а у разі, коли учасники подали пропозиції з однаковим розміром ціни, - учасник, який подав свою пропозицію раніше, ніж інші учасники, з аналогічним розміром ціни за умови, якщо такими учасниками був зроблений щонайменше один крок аукціону або було подано закриту цінову пропозицію, яка перевищує стартову ціну лота не менше ніж на один мінімальний крок аукціону;

протокол за результатами аукціону формується та оприлюднюється в електронній торговій системі автоматично в день завершення аукціону;

після завершення аукціону протокол за результатами аукціону підписується переможцем та оператором і надсилається оператором організатору протягом п’яти робочих днів з дня, що настає за днем формування протоколу за результатами аукціону. Організатор протягом шести робочих днів з дня, що настає за днем формування протоколу за результатами аукціону, перевіряє відповідність переможця вимогам, визначеним пунктом 8 цього Порядку, підписує та опубліковує протокол за результатами аукціону в електронній торговій системі;

договір за результатами проведення аукціону укладається між організатором та переможцем аукціону і опубліковується організатором в електронній торговій системі протягом 20 робочих днів з дня, що настає за днем формування протоколу.

аукціон визнається таким, що не відбувся, якщо: на момент закінчення кінцевого строку прийняття заяв про участь в аукціоні подано менше ніж дві заяви; за результатами проведення аукціону найбільша цінова пропозиція жодного з учасників не перевищує стартову ціну на мінімальний крок аукціону.

Реалізація постанови забезпечує рівні умови економічної конкуренції між суб'єктами господарювання, доступність новим суб'єктам господарювання можливості отримання права на спеціальне використання водних біоресурсів, забезпечення населення високоякісною вітчизняною продукцією, а також збільшення надходжень до місцевих бюджетів.

З метою запровадження механізму укладення договорів користування на умовах оренди акваторією (водним простором) внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України для цілей морської аквакультури Урядом прийнято постанову від 14.10.2022 № 1191 «Деякі питання реалізації експериментального проекту із запровадження проведення аукціонів з продажу права на укладення договорів користування на умовах оренди акваторією (водним простором) внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України для цілей морської аквакультури шляхом електронних торгів», якою затверджено Порядок реалізації експериментального проекту із запровадження проведення аукціонів з продажу права на укладення договорів користування на умовах оренди акваторією (водним простором) внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України для цілей морської аквакультури шляхом електронних торгів (далі - експериментальний проект з марикультури).

Згідно з нормами Порядку:

переможцем вважається учасник, що подав найвищу цінову пропозицію за лот, у разі, коли ним зроблений щонайменше один крок аукціону (у тому числі у своїй закритій ціновій пропозиції), у випадках, передбачених пунктом 29 цього Порядку, - учасник з наступною за величиною ціною пропозицією за умови, що ним зроблений щонайменше один крок аукціону (у тому числі у своїй закритій ціновій пропозиції), а у разі однакових цінових пропозицій - учасник, що подав її раніше, за умови відсутності оформленого листа (звернення) від такого учасника про відмову від очікування та відсутності факту натискання ним відповідної кнопки про відмову від очікування в особистому кабінеті;

протокол аукціону формується та оприлюднюється електронною торговою системою в день закінчення аукціону. Якщо заявку на участь у повторному аукціоні подано одним учасником, у такому разі днем завершення аукціону, у який формується та оприлюднюється протокол аукціону, є день закінчення приймання заявок для участі в такому аукціоні.

Протокол аукціону підписується переможцем та оператором, через якого переможець аукціону набув право на участь в аукціоні, протягом шести робочих днів з дня формування протоколу аукціону. Протокол аукціону надсилається оператором організатору для підписання та оприлюднення в

електронній торговій системі протягом трьох робочих днів з дня його підписання оператором та переможцем. Організатор підписує протокол аукціону протягом 15 робочих днів з дня його формування;

після сплати всіх платежів, передбачених пунктом 26 цього Порядку, та за умови підписання протоколу аукціону переможцем, оператором та організатором Кабінет Міністрів України (уповноважена ним особа) в установленому законодавством порядку протягом 30 календарних днів укладає договір користування на умовах оренди;

аукціон вважається таким, що не відбувся, у разі:

відсутності учасників;

коли до завершення строку прийняття заявок для участі в аукціоні подано менш як дві заявки (крім повторного аукціону);

коли за результатами аукціону жоден учасник не зробив крок аукціону (крім випадку, коли заявку на участь в повторному аукціоні подано одним учасником);

коли переможця позбавлено права на укладення договорів користування на умовах оренди, передбачених пунктом 29 цього Порядку, або у випадку подання переможцем аукціону письмового повідомлення про відмову від отримання права на укладення договору користування на умовах оренди, якщо такий переможець визначений відповідно до абзацу четвертого пункту 30 цього Порядку.

Реалізація експериментального проекту з марикультури спрямована на розвиток марикультури в Україні, створення рівних умов конкуренції для суб'єктів господарювання та розширення асортименту продукції марикультури вітчизняного виробництва.

Координатором експериментального проекту з марикультури, визначено Міністерство аграрної політики та продовольства, учасниками – Державне агентство меліорації та рибного господарства, державне підприємство «Український державний інститут по проектуванню підприємств рибного господарства і промисловості «Укррибпроект», яке належить до сфери управління Державного агентства меліорації та рибного господарства України, та суб'єктів аквакультури.

Лісоматеріали

Механізм реалізації лісоматеріалів ґрунтується на нормах низки нормативно-правових актів, зокрема тих, якими впроваджені електронні аукціони: законів України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», «Про товарні біржі», «Про публічні закупівлі», постанови Кабінету Міністрів

України від 30.12.2021 № 1433 «Про затвердження переліку видів продукції, торгівля якими здійснюється виключно на організованих товарних ринках».

Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII (далі – Закон «Про публічні закупівлі») регламентує здійснення закупівель товарів для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад.

Деревина є предметом закупівлі, що закуповується замовниками, визначеними статтею 2 Закону «Про публічні закупівлі», у межах єдиної процедури закупівлі або в межах проведення спрощеної закупівлі, щодо яких учасникам дозволяється подавати тендерні пропозиції/пропозиції або пропозиції на переговорах (у разі застосування переговорної процедури закупівлі).

Предмет закупівлі визначається замовником у порядку, встановленому Уповноваженим органом, із застосуванням Єдиного закупівельного словника, затвердженого у встановленому законодавством порядку.

До основного словника з кодом 03400000-4 внесено продукцію лісівництва та лісозаготівлі, зокрема групу «Деревина» код 03410000-7, яка також поділяється на відповідні класи.

Продаж деревини в процесі здійснення закупівель товарів для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад (публічні закупівлі) відбувається за допомогою електронної системи публічних закупівель Prozorro відповідно до Закону «Про публічні закупівлі».

Закон України «Про товарні біржі» від 10.12.1991 № 1956-XII (далі – Закон «Про товарні біржі») та Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV (далі – Закон «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки») регламентують, зокрема, організацію торгів деревиною на організованому товарному ринку (біржова торгівля).

Частинами першою – третьою статті 1 Закону «Про товарні біржі» передбачено, що цей Закон визначає правові умови створення та функціонування товарних бірж на території України як організованих товарних ринків. Діяльність товарних бірж регулюється Законом «Про товарні біржі» та нормативно-правовими актами, прийнятими на виконання цього Закону, а також іншими актами законодавства щодо товарних бірж. До правовідносин щодо створення та функціонування товарних бірж застосовуються положення Закону «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», що прямо передбачають його поширення на товарні біржі.

Пунктом 4 частини першої статті 2 Закону «Про товарні біржі» визначено, що біржовим товаром на організованому товарному ринку (товарній біржі) є продукція та інші речі, визначені родовими ознаками.

Пунктом 11 частини першої статті 2 Закону «Про товарні біржі» до продукції віднесено деревину.

Продаж деревини на організованому товарному ринку, товарній біржі відповідно здійснюється відповідно до Закону «Про товарні біржі» та Закону «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».

Відповідно до пункту 9 частини першої статті 2 Закону «Про товарні біржі» організація торгівлі продукцією на товарних біржах (організація біржової торгівлі) – діяльність товарної біржі із створення та функціонування електронної торгової системи, яка у встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР) порядку забезпечує централізоване вчинення (укладання) та/або централізоване виконання правочинів (біржових угод, біржових договорів) щодо біржових товарів згідно з недискреційними правилами, встановленими товарною біржою та зареєстрованими у встановленому цим Законом порядку.

Відповідно до частини четвертої статті 5 Закону «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» діяльність з організації торгівлі продукцією здійснюється виключно товарними біржами на підставі відповідних ліцензій, виданих НКЦПФР.

Частиною п'ятою статті 5 Закону «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» встановлено, що перелік видів продукції, торгівля якими здійснюється виключно на організованих товарних ринках, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2022 № 834 у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2021 № 1433 «Про затвердження переліку видів продукції, торгівля якими здійснюється виключно на організованих товарних ринках» внесено деревину (лісоматеріали).

Враховуючи зазначене, організоване за допомогою електронної торгової системи укладення біржових угод/біржових договорів щодо продажу лісоматеріалів врегульоване нормативно-правовими актами та здійснюється на організованому товарному ринку (товарній біржі) відповідно до законодавства.

Земельні ресурси.

Ціль рівного доступу суб'єктів господарювання до отримання права на користування земельними ділянками державної та комунальної форми власності для різних потреб досягається за рахунок проведення земельних торгів у формі аукціону відповідно до положень Земельного кодексу України.

Порядок продажу земельних ділянок державної чи комунальної власності або прав на них здійснюється на конкурентних засадах (земельних торгах) і регулюється статтями 134-139 Земельного кодексу України.

Земельні торги проводяться у формі електронного аукціону в режимі реального часу в мережі Інтернет, за результатами проведення якого укладається договір купівлі-продажу, оренди, суперфіцію, емфітевзису земельної ділянки з переможцем земельних торгів, який запропонував найвищу ціну за земельну ділянку, що продається, або найвищу ціну за придбання прав емфітевзису, суперфіцію, або найвищий розмір орендної плати, зафіксовані під час проведення земельних торгів.

Протокол про результати земельних торгів формується та оприлюднюється електронною торговою системою автоматично в день завершення торгів в електронній формі.

Протокол про результати земельних торгів та договір за результатами проведення земельних торгів (крім договору купівлі-продажу земельної ділянки) підписуються організатором та переможцем торгів шляхом накладення кваліфікованих електронних підписів у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Переможець земельних торгів підписує протокол про результати земельних торгів протягом трьох робочих днів з дня, наступного за днем його формування електронною торговою системою. Організатор земельних торгів підписує протокол про результати земельних торгів протягом шести робочих днів з дня, наступного за днем його формування електронною торговою системою.

На вимогу переможця торгів протокол про результати земельних торгів та/або договір за результатами проведення земельних торгів, укладені шляхом накладення кваліфікованих електронних підписів організатором та переможцем торгів, можуть бути підписані також у паперовій формі.

Протокол про результати земельних торгів є підставою для укладення договору купівлі-продажу земельної ділянки, прав емфітевзису, суперфіцію, договорів оренди землі, емфітевзису, суперфіцію.

Договір купівлі-продажу земельної ділянки укладається в паперовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню.

Договір за результатами проведення земельних торгів укладається між організатором та переможцем земельних торгів протягом 20 робочих днів з дня, наступного за днем формування протоколу про результати земельних торгів.

Земельні торги визнаються такими, що не відбулися, у разі:

а) відсутності учасників або наявності тільки одного учасника (крім випадку, встановленого абзацом третім частини п'ятої цієї статті, за умови, що такий учасник у встановлений строк підписав протокол про проведення земельних торгів, договір за результатами проведення земельних торгів, сплатив належну суму за придбаний лот та суму витрат на підготовку лота до продажу);

б) якщо жоден з учасників не зробив кроку аукціону (торгів) на підвищення стартової ціни (плати), крім випадку, визначеного абзацом третім частини п'ятої статті 138 цього Кодексу;

в) якщо електронною торговою системою автоматично сформовано та оприлюднено протокол про результати проведення земельних торгів з визначенням переможцем торгів учасника з наступною ціною пропозицією та таким учасником або організатором земельних торгів у випадках, встановлених частиною дев'ятнадцятою статті 137 цього Кодексу, у встановлений строк не підписано протокол про результати земельних торгів, договір за результатами проведення земельних торгів, не сплачено належну суму за придбаний лот та суму витрат на підготовку лота до продажу.

Урядом прийнято постанову від 22.09.2021 № 1013 «Деякі питання підготовки до проведення та проведення земельних торгів для продажу земельних ділянок та набуття прав користування ними (оренди, суперфіцію, емфітевзису)», метою якої є виконання вимог Земельного кодексу України щодо забезпечення публічності та прозорості земельних торгів у формі електронних аукціонів з продажу та передачі в користування земельних ділянок.

Цією постановою, серед іншого, акціонерне товариство «ПРОЗОРРО.ПРОДАЖІ» визначено адміністратором електронної торгової системи, затверджено технічні вимоги до підготовки та проведення земельних торгів, а також передбачено публікацію всіх необхідних документів, що стосуються земельних ділянок, в електронній торговій системі.

Водночас, на розгляді у Верховній Раді України перебувають проекти Законів, якими пропонуються зміни до порядку проведення земельних торгів:

"Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності використання земель фізичними особами та суб'єктами державного сектору економіки" (реєстр. № 7588 від 25.07.2022).

Проектом акта пропонується, зокрема:

визначити порядок переоформлення права постійного користування земельними ділянками державного підприємства, що перетворюється на юридичну особу іншої організаційно-правової форми, на право оренди строком на 50 років;

запровадити передачу в суборенду земельних ділянок державної власності, які орендуються державними підприємствами, виключно на земельних торгах;

"Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо вдосконалення санкційної політики та підвищення ефективності управління державним, комунальним майном та арештованими активами" (реєстр. № 8311 від 27.12.2022).

Законопроектом, зокрема, пропонується, уточнити особливості оформлення результатів торгів (аукціонів), а також підготовки до проведення та проведення земельних торгів, організаторами яких є державні або приватні виконавців.

Висновки

Електронний аукціон — процес визначення на конкурентних засадах переможця електронного аукціону — суб'єкта господарювання, що отримує право доступу до обмеженого спільного ресурсу, який у ході торгів запропонував максимальну ціну за обмежений спільний ресурс.

Принципи електронного аукціону:

- добросовісна конкуренція серед учасників;
- відкритість та прозорість під час проведення електронних аукціонів;
- рівний та однаковий доступ усіх учасників до електронних аукціонів;
- недискримінація учасників;
- об'єктивна та неупереджена оцінка пропозицій учасників;
- запобігання корупційним діям, бездіяльності та зловживанням.

Впроваджені нормативно-правовими актами електронні аукціони та системи для доступу до обмеженого спільного ресурсу:

- виключають випадки дискреції;
- створюють можливість для рівного доступу до отримання обмеженого спільного ресурсу в користування;
- характеризуються прозорістю та відкритістю;
- забезпечують змагальність сторін;
- дозволяють обирати переможця за найкращою ціновою пропозицією;
- дають гарантії для учасників та покупців для захисту їхніх прав.

Процедура електронних аукціонів:

є загальнодоступною та гарантує недискримінацію, рівні права під час реєстрації всім заінтересованим особам та рівний доступ до інформації всім особам, обмін і збереження інформації та документів;

гарантує непорушність даних про учасників і їх пропозиції під час проведення процедури аукціону та їх конфіденційність до моменту розкриття пропозицій лише після проведення аукціону.

Електронні аукціони для доступу до обмеженого спільного ресурсу проводяться у формі англійського аукціону. При такому аукціоні торги починаються з мінімальної ціни, оголошеної та встановленої продавцем. Кожний покупець пропонує надбавку до оголошеної продавцем мінімальної ціни товару. Максимальний розмір такої надбавки не обмежується. Електронний аукціон проводиться у три раунди в інтерактивному режимі реального часу. Для проведення першого раунду аукціону закриті цінові пропозиції всіх учасників розташовуються у порядку від найнижчої до найвищої без ідентифікації учасників. Якщо учасники подали однакові закриті цінові пропозиції, першим в електронному аукціоні вносить цінову пропозицію учасник, який подав свою закриту цінову пропозицію пізніше, ніж інші учасники з аналогічним значенням закритої цінової пропозиції. Після завершення чергового раунду аукціону система електронних торгів з продажу дозволів робить паузу три хвилини і оголошує наступний раунд.

Протягом кожного раунду аукціону всім учасникам забезпечується рівний доступ до інформації про перебіг аукціону, зокрема про місця розташування їх цінових пропозицій в системі електронних торгів з продажу дозволів від найнижчої до найвищої у кожному раунді аукціону та про кількість учасників у даному раунді аукціону без їх ідентифікації.

На англійському аукціоні метою продавця є продаж його товару за максимально вигідною ціною. Ціна на товар, що продається за час проведення торгів може піднятися в декілька разів від реальної вартості такого товару, оскільки максимальний розмір кроку на підвищення не обмежений і учасники мають лише три раунди, щоб придбати лот.

На сьогодні в Україні вже створено доступну, багатофункціональну та потужну платформу, яка здатна забезпечити в повному обсязі потреби держави в проведенні відкритих торгів у формі електронного аукціону.

Такою платформою є електронна торгова система Prozorro. Продажі— дворівнева інформаційно-телекомунікаційна система, що складається з центральної бази даних та електронних майданчиків, які взаємодіють через інтерфейс програмування додатків, який надається у вигляді коду з відкритим доступом та визначає функціональність електронної торгової системи.

Ця електронна торгова система забезпечує можливість створення, розміщення, оприлюднення та обмін інформацією і документами в

електронному вигляді, необхідними для проведення електронних аукціонів, є загальнодоступною та гарантує відсутність дискримінації та рівні права під час реєстрації всім заінтересованим особам та рівний доступ до інформації всім особам.

Зокрема, у жовтні 2022 року Світовий банк опублікував звіт (<https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099842010062216221/idu0659f914b0909e041630ace0092b362057606>), у якому відзначив вплив онлайн-аукціонів в системі Прозорро.Продажі на доходи від оренди державних та комунальних земель. Автори звіту проаналізували земельні офлайн-аукціони, проведені з 2015 року, онлайн-аукціони в рамках пілотного проекту на СЕТАМ (2018-2019 рр), а також онлайн-аукціони в системі Прозорро.Продажі (з листопада 2021 до березня 2022 року). Це дозволило оцінити їхню ефективність та перевірити вплив на реформу. Звіт Світового банку також включає аналіз впровадження та впливу реформи, розпочатої у липні 2021 року, після набрання чинності Закону України від 18.05.2021 № 1444 "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо продажу земельних ділянок та набуття права користування ними через електронні аукціони". Автори звіту дійшли висновку, що перехід до захищеної від змови системи електронних аукціонів Прозорро.Продажі сприяв швидкому подвоєнню доходів від оренди. "Якби всі державні та комунальні землі, передані в оренду з 2015 року з допомогою дореформених механізмів, здавалися в оренду через онлайн-аукціони на Прозорро.Продажі, органи місцевого самоврядування отримали б додаткові надходження у пів мільярда доларів на рік", — зазначається у звіті.